

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Leonis septemtrionalis notitia

Rauscher, Johann Martin

[S.l.], 1632

"Dispicienti mihi, quae potissimum laurus in hoc [...]"

urn:nbn:de:bsz:31-102765

Dispicienti mihi, quæ
 potissimum laurus in hoc
 limine penderet, placuit
 illam à Suecicæ gentis
 origine petere, atque ut Gustaviani
 hujus stemmatis *θεόσωπον τηλαυγές*
 appareret, nonnulla de provincijs &
 regionibus, quibus vasti illius & flo-
 rentissimi Regni Imperium contine-
 tur, prælibare. Sic planius fiet huic
 seculo, quo fonte derivetur tradux
 illa Suecorum virtus, licebitq; nosse
 manifestius **S E P T E M T R I O N A -**
L E M, velut ex ungue, **LEONEM**.
 Sueci igitur progenies sunt Gotho-
 rum veterum, quorum incomparabi-
 lem virtutem historiarum annales
 transmiserunt æternitati: ad quam

A cùm

cum sibi primam gladio stravissent
viam, nulla deinceps temporum ini-
quitate de partæ possessione gloria
deijci potuere amplius; sed ipsis eti-
am nobilitati cladibus, illustribus ac-
cessere exemplis, quæ inter alternan-
tes utriusque fortunæ triumphos nu-
merantur. Quorum mascula gene-
rositas sicut in prodigalitate san-
guinis obstinata, per damna & cœ-
des à ferro animos sumpsit, ita in-
posteris tractu temporum tam longo
non elanguit, sed revixit. Fides
huic meæ assertioni adstruitur pri-
mum antiquissimi Historiographi
Petri Trecensis, qui in Rudimento
Novitiorum, *Sueciam, in qua Gothia,*
veram Gothorum sedem constituit:
quæ sit maxima inferioris Scythia in Eu-
ropa inter Danicorum & Aquilonarium
Noricorum regna, regio. Cui adstipu-
atur Daniæ Chronographus & Can-
cella-

cellarius Witfeldus, qui Danos à Gothis Sueciæ populis, & hos à Gothis prognatos commemorat, quem auctorem ex manuscripto codice in membrana laudat Janus Minor (fallor si non Joannes Messenius) Suedensis adversus Petrum Rosæfontanum. Nec abit ab illorum sententia Chronicon quoddam rythmis Danicis compositum, & Hafniæ Anno 1495. evulgatum, quod eadem mente Suecos & Danos Gothorum sobolem facit. Unde autem bellicosa gens egressa, arma terroremque latè per orbem circumtulit, docet nos Iornandes Gothus pag. 4. *Ex Scandia, inquit: Insula, quasi gentium officina, ac velut vagina nationum, cum Rege suo nomine Berich, quondam Gothi memorantur egressi, qui ut primum è navibus exeuntes, terras attigere, illi loco nomen dederunt; Hac hodie, ut fertur Gothi*

A 2 thi

thiscanzia vocatur. Quam Claudius Ptolemæus velut digito monstrat, dum in Oceani Arctoo salo hanc positam Insulam, & in modum folij cedrini lateribus pandis, post longum ductum se se concludentem, diffusius describit. Quam, ne quis fortè de Gotlandia Danica errore aliquo arripiat, Stephanus Prætorius Ptolemæum evidentiùs declarat, qui in libro de Regnis & Academijs ita scribit. *Scandia sive Scandinavia, sive Balthia sive Basilia, ob magnitudinem à nonnullis alter orbis terrarum, & officina vaginaque gentium denominata, comprehendit tria regna Norvegiam, Sueciam & Gothiam, aliasque multas provincias, ut sunt Botnia, Finmarchia, Finlandia.* In hanc sententiam eunt authores clarissimi pariter & omni exceptione majores M. Adamus Bremensis Ecclesiæ Canonicus lib. 1. c. 26. Thomas

mas Freigius in Chorographia pag. 575. Cluverius Germ. Antiq. lib. 3. cap. 38. Chytræus in præfatione Chronici & Thucydid. scribit. *Nusquam in toto orbe terrarum Gotlandia, & distinctas regiones, & nomina Ostgothia & Vestgothia extare scimus, nisi in ditione amplissimi regni Suecorum.* Et Iornandes, Ablabius, Dion, Procopius, Agathias, alijsque, ex quibus rerum Gothicarum historia sumitur, in hac Arctoa mundi parte primam & antiquissimam sedem Gothorum collocant. Præter Iohannem Magnum Archiepiscopum Upsaliensem, & Isaacum Pontanum Danicæ Historiæ conditorem Albertus Crancius lib. 1. c. 1. *Suecia & Gothia res uno contextu commemorandas censuit, quod sub unius Principis auspicijs, à multis retro seculis utraq; gens degebat, unius regni limitibus inclusa.* Et paulò infra scribit: *Suecia quidem domi & in vi-*

A 3 cinis

6.
cinis locis nomen prevaluisse; Foris autem
& in longinqua militia, Gothorum glo-
riam sublimioribus longè titulis inclaruisse.
Ut jam silentio involvam Gothicas
Succieasque leges ultra quingentos
annos latas, quarum in vestibulo le-
gitur: Gothorum nomen non alibi in
universo terrarum orbe reperiri, quam in
regno Suecia. Unde Inclitus ille ter-
rarum Septentrionalium Dominator
GUSTAVUS ADOLFUS,
in quem Deus præter amplissimorum
regnorum sceptræ, primas ingenij &
virtutis laudes ubertim effudit, jure
merito, more majorum, post Sueco-
rum, Gothorum etiam Vandalarum-
que Regis titulum præscribit. Ni-
mirum hic est bellax ille & ingens
animi populus, qui omnibus seculis
fervido in Martem genio, tot gentium
arma lassavit: cujus mascula & in-
quies virtus, optimum libertatis au-
gu-

gurium credebat, nullo loco claudis:
 unde tam promptè sedes fortunarum
 suarum, quàm castra transtulit, quò
 animi impetus facilè obsequentes ra-
 piebat, aut florentior in alieno solo
 cespes invitabat. Hæc est illa præ-
 clara natio, è qua tot populi nume-
 ro suo infiniti, victorijsque celebra-
 ti, quodam turbinis æstu, toti olim
 Europæ sunt infusi: quorum armis
 Italia, Libya, Hispania, Pannonia
 cum non exigua Galliæ parte, con-
 cussa fuit pariter & afflicta. Hujus
 gentis virtutem, Orosio teste, Græ-
 corum audacia aggredi extimuit,
 Alexander Magnus vitandam enun-
 ciavit, Pyrrhus exhorruit, invicta
 Cæsaris potentia declinavit. Ab
 hac, juxta auctoritatem Levini Lem-
 nij in præfatione secretioris Philo-
 sophiæ, totius Europæ profluxisse no-
 bilitatem seriò pronuntiavit Carolus
 Im-

Imperator hoc nomine Quintus, & tot inter palmas, hanc verè lemniscatam censuit, quod ex tam generosa propagine illustris ipse surculus prodijisset. Hujus cognationis & hoc locuples argumentum esse potest, quod ipsi olim Gothi, cùm in Hispanijs regnum suum firmassent, adhuc familiaritatem cum ijs Gothis, qui in Scanzia fuerunt, colere consuevère, ut videre est ex Concilio Toletano Octavo, cujus Actis, inter Viros Illustres Officij Palatini, Comites quoque Scanziarum Adulphus, Erantius, Fandila, Afrila & Venedarius subscripsère. Sed quid opus verborum prolixitate? Virtutem Gothorum loquitur capta Roma, qui refractis Noricarum Alpium claustris, cum Rege suo Alarico in Italiam irrupère, & obsessos in principe urbe cives ad ultima humanæ patientiæ exempla ad-

ege-

egerunt : tandemque ipsam arcem
 Imperij & gentium dominam expu-
 gnarunt, deditam, omniaque incom-
 moda passam, quæ in Trojano exci-
 dio Poëtarum ingenia invenère: adè,
 ut miseranda excidij facies Divum
 Hieronymum alibi in lachrymas
 evocârit. Nec minor Ataulfo, Ala-
 rici successor, animus fuit, qui ea
 mente in Romam signa vertit, ut vix
 à pristina clade resurgentem rursus
 invaderet, direptoq; quod prior cala-
 mitas, reliquum fecerat, auro, occu-
 patam urbem expuncto Romæ nomi-
 ne, Gothiam appellaret. Hunc Ataul-
 fum, hac temporum scena, orbi repræ-
 sentaturus creditur Gothicus ille Her-
 cules **GUSTAVUS ADOLFUS**,
 cujus nomen, ut cum terrore hosti-
 um præclarè sustinet, ita animi ma-
 gnitudinem rerum gestarum gloriâ
 longè excedit. Nec fortasse orbem

B felix

felix conjectura faller, si ex replicata
temporum memoria, hoc argumen-
tum collegerit, etiam nomina genti-
bus nonnullis fatalia fuisse. Cor Re-
gis in Dei manu est, qui solus absq;
arbitro novit, quid HESPERIÆ
EXTREMUS AQUILO MINE-
TUR. Eo certè nunc anno vivi-
mus, quo

*TeVtonla pesteM, qVIa noXIVs IntVLIIt AVster.
VentVs ab aDVerfo, qVI VenItaXe, fVgat.*

Haftenus de origine Succorum.
Nunc de Ducatibus & Dynastijs, è
quibus amplissimi Regni compages
coaluit, atque in invidendæ poten-
tiæ magnitudinem surrexit, porrò
subijcere aliquid lubet. Hujus verò
vastitas vel ex eo potest intelligi,
quod ab Stocholmia regia sede, ad
fines usque Lapponum, qui Boream
respiciunt, mille passim numerantur
milliaria Italica, & à limite extremo
Da-

Daniæ , quâ in ortum declinat , ad eandem iterum Stocholmiam , quæ in Regni umbilico sita , iter sit expedito viginti dierum , uti calculum ponit author Archontologiæ Cosmicæ . Et si fidem ijs habemus , qui Sueciam , quâ in longum , quâ in latum patet , emensi sunt , dicent illi nobis , eam Italiæ Galliæque simul magnitudinem æquare , multò etiam excedere , si accenseantur Lappones & Finlandi , cùm sedes Lapponum Sueciæ magnitudini nihil concedat . Olim Scandiam sive Balthiam dixere , quicquid terrarum sinu Balthico & Oceano clauditur , quam in regna tria Norvegiæ , Sueciæ & Gothiæ divisere ; sed in his eminet Suecia , quæ etiam diu cæteris imperavit , licet nunc Danis subsit Norvegia . Atque hæc causa est , cur Sueciæ Regum insignia tres præ-

B 2 ferant

ferant coronas : quod quidem non aliter fit à Daniæ Regibus, quàm quod ipsorum aliqui Sueciæ aliquando dominati sunt. Alij Sueciam in undecim Ducatus, Comitatus verò duodecim divisere, sed sincerius hodierni scriptores hoc regnum partiuntur: videlicet in Sueciam, Gothiam, Finlandiam, Ingriam, atque Esthoniã. Suecia rursùm in Sueoniam propriè dictam, & Nortlandias distinguitur. **SUEONIÆ** adnumerantur Uplandia, Westmania, Dalecarlia, Nericia, Sudermania. *Uplandia* Regum sede, plurimisq; opportunitatibus clara, à Dalecarlo fluvio interluitur. Regni caput est Stocholmia: olim ab Agno Sueonum Rege Agnificia appellata, & à Birgero Iarl muribus mœnibusque communita. Nomen traxit non à palis, quibus nixam & superstructam aliqui perperam autu-

tumant. Sita enim in colle, nuspi-
 am opus habet fistucatione ad firman-
 dum substructionibus solum, quum
 fundus natura stabilis sit & constans:
 sed à trabium Insula. Stock enim
 Germanis trabem vel lignum crassius,
 Holm. verò Insulam significat.
 Quippe ex vicinis locis advectæ flu-
 minibus in hanc insulam trabes, pri-
 mam urbi condendæ occasionem ex
 opportunitate rei, & vecturæ com-
 moditate fecerunt. Aditus ad eam ex
 mari Eoo, per angustas Melleri fau-
 ces, profundo alveo patet, eaque ca-
 pacitate mare admittit, ut naves one-
 rariæ passis velorum alis in portum
 facilè invehantur. Imminet urbi arx
 regia, opus vastum, & multorum Re-
 gum cura munitum, ornatumque.
 Huic urbi Boream versus succedit
 Upsalia, quondam totius Septentrio-
 nis Regia, & Ingonis Regis decreto

caput & sedes regni constituta, ut docent Iohan Magnus Archiepiscopus, & Doctor Ericus Olai Canonicus Upsaliensis: quod justum censeret, ut præcipua æstimatio illo loco haberetur, in quo præcipua Deorum cultura in gentilium illa caligine servabatur. Hodie sedes Archiepiscopalis est, templo cathedrali & elegantissima arce, in prærupto colle, decorata. Hanc ad ripas Salæ annis positam clarat Academia ab Illustrissimo Regni Governatore Stenone Sturio cum Cleri suffragio fundata, & opera Legati Ragualdi Ingemundi, Canonici, à Sixto IV. Pontifice, privilegijs Academia Bononiensi conformibus, Anno 1476. tertio Calendas Martij confirmata. Alia sunt hujus Ducatus opida: Sigtuna, quæ à Siggone Suecorum Rege conditore nomen sortita, sub Erico Stenchillo Rege Anno

no

no 946. sacris Christianorum imbu-
 ta, & postea Careliorum Esthonum-
 que hostili violentia flammisque pro-
 strata, pristinae majestatis & opulen-
 tiaë ruinam in reliquijs suis solatur.
 Enecopia item & Oregrundia, merci-
 monijs quidem valentes, minimè ta-
 men splendorem duarum priorum ur-
 bium referentes. *Vestmannia* soli
 bonitate cum Uplandia paria facit:
 mineris autem & feliciore metalli
 proventu eam vincit: argento, fer-
 ro, chalybe, plumbo, cupro, velut
 exundantis terræ muneribus perquam
 locuples. Inter Civitates, præstan-
 tiæ prærogativa gloriatur Arosia, ar-
 genti fodina nobilis, sede item Epi-
 scopali, (cujus Præsules Pontificis
 olim Quæstores audiebant) templo-
 que Cathedrali, Divis Nicolao &
 Ægidio consecrato, cum arce, con-
 spicua: olim etiam grandi Domini-
 cano-

canorum collegio & duabus alijs parochialibus Ecclesijs insignis. Quam velut matrem sequuntur alumnae, Arbogia & Copingia. *Dalecarlia* Arosiensi Episcopo, quo ad jura Ecclesiae subjecta, incisis rupibus & praeuptorum montium eminentia, antrisque aere & cupro gravidis, ubique abundat, quae avaritiae humanae fomenta, loci incolas in intima terrae viscera illectant: ancillante huic operi naturae clementia, quae silvis annuumque viva scaturigine hanc regionem impensè dotavit. *Nericia* ferri venis oppidò foecunda, hujus generis utensilia reliquis provincijs copiosè suppeditat. Hunc olim principatum (ut autor est Iohannes Magnus Gothus) Diva Birgitta, quae eum possedit, plurimum illustravit, quae marito Ulphone Gudmari viduata, Romae obiit, &

mo-

monasterij Vastenensis fundatrix ab obitu suo Indigetum fastos auxit. Opidum habet unicum Orebrogiam. *Sudermannia* Meridionali Melleri ripæ accumbens, longitudinem habet, quæ ab occasu in ortum vergit, dierum quinque. In sacris Ecclesiam cathedralem Stregnensem agnoscit, cujus primam infulam gessit S. Eschillus, qui ex Anglia zelo religionis in Sueoniam profectus, & ab immiti paganorum turba immaniter trucidatus, anno 1129. inter Divos sanguine suo purpuratos referri meruit. Opidum princeps est Nicopia, emporio clara, & arce egregia, Sudermannix Ducis sede, nobilis. Huic succedit Stregnesia urbs Episcopalis, cujus Præsules Regni semper Sueciani fuerunt Cancellarij, cum Pontificij adhuc ritus florent. Hodie Caroli IX. Serenissimi Regis, ejusque primæ con-

C ju-

jugis Mariæ Palatinæ monumentis claret. Sunt in hoc etiam tractu Telga, ubi S. Ragnildæ Lipsana asservantur, quæ fuit Ingonis 4. Suecorum Regis conjunx: Torfilia item & Trofa mercimonijs inclitæ civitates.

NORTLANDIÆ provinciæ sunt Gestricia & Helsingia. *Gestricia* præter ferri mineras, agrum habet frugum pabulique lætum, & in eo unicam civitatem Gevaliam, ad sinum Oceani opportuno loco procumbentem, qui dives rerum in orbe nascentium mercator, merces suas quotidie invehit, avehitque. *Helsingia* ditioris suæ terminos nomenque longissime protendit, cujus rei indicium facit Scaniæ Helsingburgum, quod sub Daniæ Regis Imperio ad oram Orcundæ freti jacet. Sed & priscis temporibus colonias deduxerunt, quarum in Caianiæ Finlandiæq; Septentrio-

trionalis locis maritimis, Nylandiæ-
 que finibus in hodiernum usque di-
 em durant reliquiæ. Hujus provinciæ
 incolæ partim sunt nativi Helsingij,
 partim Lappones, quorum illi ditiones
 sibi subjunctas partim habent Helsingiam
 propriè sic dictam, Midelpad-
 diam, Angermanniam & Botniam:
 hi verò Laponiam. Regio, quæ
 propriè Helsingia dicitur, olim Sund-
 hede nominabatur: quod nomen ho-
 dieque in sigillo istius provinciæ le-
 gitur cum hac epigraphe: *Sigillum com-
 munitatis in Sundhede*. Civitas in ea
 Hundingsvaldia est. *Medelpadia* fre-
 quentibus silvis & montibus incin-
 cta, duos fluvios habet variorum pi-
 scium, præsertim autem salmonum,
 opima captura divites: quicum aqua-
 rum limpидitate præcipuè latentur,
 in has aquas confertim penetrant.
Angermannia territorium habet in

duo quasi brachia divisum. Meridionalior pars à mari Finnico, versus occasum æstivum protenditur : borealior ad mare excurrit : utramque silva interstinguit, cui præruptus & horribilis mons Scula nomen fecit. Civitas ei una Hernofandia est, mercimonijs inclita. *Bothnia* longo terrarum tractu diffusa, populorum multitudine colitur, distincta à Geographis in Occidentalem & Orientalem, quarum hæc alio nomine Cajania appellatur. *Lapponia* borealium provinciarum extrema regio, silvis, montibus, lacubus fluminibusque interstincta. Hujus olim populi magicorum carminum incantamentis & Or-ci ministerio infames erant : postquam verò cœlestis gratia eos ad legis Christianæ mansuetudinem inflexit, relicta Stygis servitute, præstigijs omnibus valedixerunt. Simpli-
cem

cem gentem orbi hodie commendat
 probitas, frugalitas, & quod alibi
 mirum auditu, alieni abstinentia:
 ita ut mercatores merces suas saepe
 numero illinc stragulo saltem adver-
 sus injuriam coeli obteatas sine ullo
 custode sub dio & frigido Iove relin-
 quant, atque aliorsum ad expedienda
 negotia profecti, in reditu omnes
 fartas reatasque & indemnes repe-
 riant. Hodie tribus paret Regibus.
 Pars Meridionalis & mediterranea
 Suecicos fasces agnoscit, & in longi-
 tudine ultra centum milliaria Ger-
 manica complectitur, in latitudine
 nonaginta quinque territorijs divisa.
 Norvvegiæ, & per hanc Daniæ Regi
 subest tractus maritimus, secus Ocea-
 num, quem Finmarchiam nomi-
 nant, cujus incolæ Scritofinni no-
 minantur. Moscovitico sub jugo
 sunt, qui districtum à castro Vardhu-

fiæ ac Finnemarchijs proximum versus
 ostia Maris Albi incolunt, dicti Dicki-
 loppes, quasi dicas, Lappones feri ac
 silvestres. Scritofinnos Sueci Skid-
 finnos appellant, & eandem appella-
 tionem Laponibus adscribunt quo-
 que: utpote qui soleis ligneis, quas
 Skids illi vocant, solerter uti norint,
 celerrimèque per altissimos nives cur-
 rendo feras insectari, aut iter suum
 persequi. Quæ res Suecis in funden-
 do hoste non mediocri interdum præ-
 sidio fuit. Cùm enim SkidKarli illi
 ligneo suo calceamento vecti, ceu vo-
 lantes ex omni parte irruunt, hostis
 ne latum pedem excedere valet, sed
 quàm eques, quàm pedes totus nivium
 cumulis obrutus cum laneo hoc vel-
 lere luctari, & natare quasi satis ha-
 bet: impluente desuper armorum &
 telorum mortifero illo imbri. Cujus
 rei testimonium firmatur evidenti ex-
 em-

emplo quod Ioannis III. Suecorum Regis obitum antecessit. Moverat Rutenorum ille Dominator in Finlandiam, cum centum armatorum millibus, vastaturus totam regionem & occupaturus, nullo Suecico milite præsente: sed sexcenti tantum rustici è Ieskis collecti, & ligneis inventi soleis more fulminis, totos hostium manipulos dissiparunt, fuso partim, partim retuso & in Russiam suam fugato tam numerofo exercitu.

GOTHIA inter duas gentes, Sueones & Danos, posita, ne ab utroque latere semper hostem haberet, societatem primò cum Sueonibus inijt: sive quòd hi potentia, sive mansuetudine præstarent, usque dum sub unius Regis Sueciæ diadema coaluit. Res tamen prodigio non absimilis, Gothos gentem bellicosam
&

& toti Europæ formidabilem Suecis in patria adeò cessisse, ut juxta veteres Westrogothorum leges, penes Suecos jus fuerit Regem in utroque regno aut assumendi, aut abdicandi. Regnum hoc in tractum Orientalem & Occidentalem dividitur. Occidentalis provinciæ sunt Westrogothia, Dalia & Wermelandia. *Westrogothia* pecorum abundantia & frugum fertilitate felix, civitates habet Gothburgum emporium, Scaram Episcopalem, quæ foundationem suam debet Scarino Gothorum Regi, Mariæstadium, Lidecopiam, Skedvi, Hio, Bogesundam, Brettam & Ludosiam veterem. *Dalia* etsi ob montes asperior videatur, tamen verrucosis rupibus succedunt pascuorum ubertate læti colles, unde armentorum innumera examina alit; sita est inter vastissimum lacum Venerum & Norvegiam.

giam. *Vermelandia* inter Gothorum regiones postremò culta, montium crepidinibus attollitur, diffusis incincta silvis, & pisculentorum lacuum stagnis jucunda, fluvijis etiam salmonum captura inclitis, & ferri cuprique venis dives. Civitatem habet Carolopolin, quam Serenissimus Suecorum Rex Carolus IX. suo nomine insignivit. Orientalis Gothiæ regiones sunt Ostrogothia, Sma-landia, Oelandia. *Ostrogothia* ampla regio est, à Westrogothia lacu Venero disclusa, feracis admodum soli, & nusquam non ad fruges eximiè fertilis, herbidorum pascuorum viriditate læta, & ubique propitio solo amœna: variarum item ferarum venatione, aucupio, piscatura & mineris opulenta. Civitates in ea sunt Vastenum, cœnobio à Diva Birgitta condito, & nobilissimis Heroum He-

D roi-

roidumque monumentis inclitum. Scheningia vetustate celebris, ubi S. Ingridis in cœnobio à se extracto, nec non Margareta Valdemari Sueonum Regis filia mortalitatis suæ exuvias deposuere. Lincopia, sedes Episcopalis, (cujus Præsules ab antiquo Regni fuerunt Archicamerarij,) cineres habet Olai & Amundi Sueciæ Regum, nec non Stenonis, Gustavi Regis filij, ejusque aviæ Ebbæ, Erico de Loholmen elocata. Norcopia & Sudercopia emporijs clarent. *Sma-landia* à pecoribus, quorum ibi fecundior, quàm alibi proventus, nomen suum sortita, in ambitu complectitur Germanica milliaria nonaginta quinque: regio est in fruges & pabulum benigna, nemorosâ silvarum opacitate vestita, cujus incolæ ex annua gregum & armentorum fecurâ, rem & quæstum faciunt. Ci-
vi-

vitates pro sua amplitudine non ita multas habet : præcipuæ tamen sunt, Calmarnia, Australis Gothiæ caput, Ienecopia , Vexionia , Ecclesia Episcopali, & magnifico Franciscanæ familiæ cœnobio insignis, Eekesionia item & Westervica. *Oelandia* fertilis insula est, pascendo pecori & jumentis uberrima , collium apricitate & luxuriante herbarum viriditate amœna, Ecclesias habet viginti duas, arcem verò & ingenio artis & naturæ præsidio egregiè munitam , Burcholmensem.

Sequitur in ordine FINLANDIA, olim Regni , nunc magni Ducatus titulo inclita, quæ non à pulchritudine aut amœnitate , ut volunt Gerardus Mercator , Matthias Quadus & alij ; sed ab hostibus nomen traxit. Cùm enim veteres Sueci à Finnonibus, qui proprios adhucdum

D 2 Re-

Reges habebant , crebrius infestarentur, terram hostilem, quasi *Seindland* nuncuparunt, quod vocabulum usu postea contractum, abiit in Finland. Regio est non frugibus tantum, sed omni animantium genere, quæ venatu & aucupio ad cibum capi solent, referta, fluvij etiam piscosis irrigua. Suos olim Reges habuit, donec à S. Erico Sueciæ Rege, circa annum M C L magnam partem subacta, & Suecico scepro adjecta, Christianorum sacra suscepit. Dividitur in Finlandiam Australem & Septentrionalem, Cajaniam, Savolaxiam, Tavastiam, Nylandiam & Careliam. *Finlandia Australis* initium suum sortitur circa Aboam, Episcopalem hujus tractus urbem, paroecijs centum & viginti quinque nobilem, cujus primus Antistes D. Henricus ex Anglia oriundus, Finnonos Christi facris

cris imbut. In occidentali parte veterem habet arcem Gustoniam, cujus prostrata etiamnum cadaver nihil extra mortalitatis aleam in terris esse docet. *Finlandia Aquilonaris* utramque Satagundiam, Viemonensem & Masconensem districtum complectens, famigeratum flumen habet Cumoelfum, quod circa civitatem Biorni-castrum dictam, in mare se evolvit. Inter praefecturam hanc Biorniburgensem & Aboam jacent opida, Raumona, Neostadium & Nadenthalia, Latinis Gratiae-Vallis nominata, celebri quondam monasterio clara. *Cajania*, alias *Botnia Orientalis*, fluvij abundat: opida vero duo tantum habet, Ulam & Vasam, nec non castra, Cajaneburgum & Ulaburgum. *Savolaxia* plurimis lacubus fluvijque irrigua, qui omnes penè per Voxenum flumen in Lado-

D 3 gam

gam lacum effunduntur : & soli inter Scanzianos lacus, phocas sive vitulos marinos alunt. Hujus regionis arx munitissima habetur Nystort, sive castrum-novum, anno 1475. ab Erico Axelij condita, & Divi Olai arx nuncupata. *Tavastia* mediterranea regio arcem habet firmissimam, castrum *Tavastia* dictam, quam muris & propugnaculis munit & fermè inexpugnabilem reddidit Birgerus Ierl à Bielbo, Ostrogothus, Erici Balbi Sueciæ Regis sororius, Valdemari & Magni Regum Pater, anno Christi 1250. ad retinendos in obsequio & fide Tavastios, quos armis subactos ad Christiana sacra traduxerat. *Nylandia* non ideò nova terra dicitur, quasi olim nullos habuerit indigenas; sed quod ejus coloni, qui eam modo inhabitant, respectu reliquorum, ea nuper loca
in-

infederint. Docent enim pagorum,
 aliorumque locorum nomina, Fin-
 nones, Careliosque hanc terram pri-
 us coluisse. Ingenium soli fertilem
 glebam nutrit, piscationes etiam au-
 cupia, & venationes lautas, opimas-
 que. Opida in ea Borga & Hefing-
 forfia. *Carelia* Scantziæ latus Ori-
 entale claudit: à meridie sinum ha-
 bet Venedicum, à quo per multa ter-
 rarum intervalla, nempe centum am-
 pliùs milliaria Gothica extenditur in
 Aquilonem, ubi Scritfinnia, & Ocea-
 no Scythico terminatur. Regio est
 inter Moschos & Sueones, cujus po-
 puli in gentilitatis illa caligine vici-
 nis suis acerrimè insultarunt: do-
 nec Turgillus Canutus, Birgeri Re-
 gis Tutor, eos potenti manu fractos,
 Suecorum imperio adjecit: erecto
 ad confinia munitissimo præsidio Wi-
 burgensi, adversus insultus Rutenor-
 um;

rum; qui tamen postea crescenti Suecorum potentia se opposcentes, Caréliam iterum occuparunt, de cujus dominio, ancipiti Marte inter utramque gentem aliquamdiu certatum, Suecis eam semel totam occupantibus, Rutenis verò eisdem rursus reprimentibus: donec Magnus cognomento Smech, Sueciæ Rex, & Georgius Novogardiæ Dux, pactis fœderibus eam inter se partiti sunt. Superioribus autem annis, cùm Johannes Basilides Suskius, Magnus Moschorum Dux à Polonis vehementer pressus, jamque de salute & totius imperij summa periclitatus, Caroli IX. Serenissimi Suecorum Regis auxilium implorasset: non defuit magnanimus Rex laboranti vicino; sed misso aliquot millium armatorum exercitu, sub imperatore Jacobo de la Garde, præclari illius Ponti Lagar-

gardij militum Ducis filio, Comite de Leccoe, hostium vires tanta generositate infregit, ut Moscoviam imperij Rutenici regiam sedem, ipsumque Magnum Ducem arctè cinctum, trucidatis aliquot Polonorum millibus, ab obsidione liberârit. Quod ingens beneficium detestabili fraude, perfidè Moscoviæ ille dominator pensavit. Quamvis enim ob latas in retrepida suppetias, Carelogorodiæ sive Gexholmia ditionem, una cum civitate & arce, Regi Carolo, ejusque Regno cessurum se dato diplomate promiserit: res tamen eventu caruit. Missis namque clandestinis literis, jussus est Castellanus Notterburgensis data Legato diplomata, & exsolita militi Suecico stipendia intercipere, & in ipso munitissimo castro reservare. Qua injuria irritatus Potentissimus Rex Carolus, Gexholmiam,

E miam,

miam, aliasque arces plures vi occupavit, ipsam etiam magnam Novogardiam armata manu ingressus est. Quo è vivis sublato, GUSTAVUS ADOLPHUS, Augusti Patris ingens Successor, inexpugnabile hoc castrum Notterburgum, sola inedia ad deditorem adactum, suum fecit, & diplomata recepit, ipsos etiam Rutenos cladibus tantis defatigavit, ut Michaellem Federovvitzium Antecessoris sui literas confirmare, & firmissima propugnacula, Notterburgum, Ivanogrodiam, Iamam, Coporiam, earumque ditiones Ingriam & Gexholmiam sibi perpetuo jure possidenda assignare, pacisque æternæ foedus jurejurando confirmare coegerit. Qua de re videatur *Thuani Continuator sub annum 1618. & Johannes Skytte in legatione sua Anglicana. Gexholmia ad ostium fluminis Woxenij sedet,*

det, cujus in citeriore parte civitas,
in ulteriore arx procumbit, quas ra-
pidus ille torrens allapsu suo immanè
quantum firmat. Ruteni Carelogo-
rodiam, hoc est. Careliæ munimen-
tum vocant. Hic loci natura etiam
gemmas parturire amat; Lapidem
enim gignit pretiosos, quos Rubinos
Gexholmicos incolæ nominant.

INGRIA sive Ingermanlandia,
Rutenis Ifera appellata, non ita pri-
dem, ut dictum, Sueciæ fascibus se
submit. Solo fertili, fluvij piscu-
lentis, & variorum aucupio venatio-
neque animalium celebratur. Præ-
sertim verò Alcibus, quos Græci
Tragelaphos, Sueci Elgh, Germani
Elend vocant, à miseria, quod frequen-
ter morbo caduco laborent: quæ
animalia bis quotannis flumen Nie-
vam tranant, & in ipso trajectu ca-
piuntur. De hac fera videatur *Ful.*

E 2 CA-

Caesar de Bello Gallico, libro 6. Et Plinius lib. 8. c. 15. Hujus regionis castra fortissima, velut claves Moscovitici imperij, sunt Notterburgum, Rutenis Orefca, quod Nucem significat, in faucibus rapidissimi fluvij Nievæ situm, ob amplitudinem fluminis nulla tormentorum vi concuti aut quassari potest, ideoque ab invictissimo Suecorum Regnatore GUSTAVO ADOLPHO, non fame, sed incredibili, quæ cœlitus immittebatur, inediâ ad deditionem compulsus est. Nec enim obsessis deerant edulia, sed verrucæ quædam in ore & faucibus enatæ, omnem deglutiendi facultatem præfocabant. Ivanogorodum Narviæ oppositum, in Isthmo rapidè fluminis alveo cinctum, oppugnantes ab omni parte arcet. Cui munimento in defensionem suam impensè
na-

natura favere creditur , quæ fundo
 toto lapideo cuniculos omnes exclu-
 dit. Jamnia munitum ad Plussæ osti-
 um, versus septentriones, castrum est;
 sicut & Coporogia , urbs & castrum
 ad ripam fluvij ejusdem cum urbe
 nominis.

ESTHONIA , Alexandro Gua-
 gnino Estlandia , Livoniæ pars est,
 Æsthiorum aqud Tacitum antiqua
 sedes , extra Finnicum sinum , ad
 Orientem posita, Harriam & Wirriam
 complectitur ditiones. Olim Daniæ
 Regi Waldemaro subjecta , qui eam
 Anno 1346. Magistro ordinis Teuto-
 nici, ejusq; sodalitiij fratribus, contra
 paterni pacti tabulas, & Esthonicæ no-
 bilitatis jusjurandum pro octodecim
 mille marcis argenti puri vendidit,
 ut docet *in Chronologicis Daniæ Cancel-
 larius Arnoldus Vvitfeldus, & Joannes
 Isaacus Pontanus in historia Daniæ lib. 7.*

E 3 Quam

Quam regionem cum Moschicus Imperator assiduè infestaret, Ericus XIV. ab ordine Teutonico ad suppetias vocatus, eam è Tyranni manibus extorsit, & sub Sueciæ sceptrum compegit. Metropolis *Harria*, quæ in longitudinem sedecim milliaribus, & octo in latitudinem patet, cum Wirriæ autem territorio Ducatus titulo honestatur, Metropolis Revalia est, urbs celebris, cum arce munitissima ad sinum Maris Balthici, & infula Episcopali clara. Cui succedit Badisium, castrum & monasterium insigne. *Vvirria* inter Orientalem & Septentrionalem plagam sita, isthic Balthici maris sinu, illic Nerva fluvio celebri alluitur, complectiturque præter Wessenburgi arcem & Capitaneatum, Tolseburgum, Borcholmiam, olim Episcopi Revaliensis arcem, Alentaciam, & Nyflorum Narviæ insignem ur-

urbem, quam rivus interfecans bifidam facit, cujus altera pars Russorum, altera Suecorum Nerva appellatur. Pertinet huc etiam Iervia, ubi Wittensteinium opulentissima praefectura, & Lais: item Wickia, ubi Hapsalia, Episcopi sedes, Lehalia & Lode: Insulae praeterea Dagho, Orinso, Nugho, Urango, Oldensholmia, Nargo, Ulfso & utraq; Rogho.

Cæterum hoc Suecici imperij axioma per Reges indigenas & domesticos diu feliciter administratum, fluctuare tandem coepit sub Magno Smecho, Erics Ducis filio, S. Erics Regis trinepote, qui neglectis rerum gubernaculis, voluptatum & socordiae indecens se mancipium fecit. Quare ejus sceptrum dedignati Proceres, Albertum Megapolitanum ad Regni habenas acciverunt. Hic cum Germanis summam rei crederet,
Sue-

Suecis sola obsequij relicta necessitate, plurimi Procerum ad Margaretam, Danicam illam Semiramidem, cum Alberto de imperij fascibus contendentem, descivêre. Et licet Albertus virili fœminæ, ut joculariter eam morderet, oblongam cotem transmiserit, quâ acus & forfices gynæcei sui exacueret, tamen illa verso in seria joco, irrisorem suum in potestatem & vincula redegit, & tandem duobus reliquis regnis Suecicum quoque adunavit. Verùm, non diu regno stetit hæc malacia. Cùm enim Margareta, Ericum, Ingelburgis sororis suæ, ex filia, nepotem in filium adoptatum, trium regnorum moderatorem constituisset, ille autem non Suecorum, sed alienis commodis velificaretur, suffectis in locum indigenarum, peregrinis Præsidibus, qui avaritiam & violentiam
im-

imperitè usurparent , Carolum Canuti ex Westrogothiæ equestri nobilitate, & Finlandiæ Præfectum, Principem Sueonum , regniq̄ue Governatorem elegerunt , vocato ad imperij clavum paulò post Christophoro Bavarix Duce , & relictis Carolo Finlandiæ Olandiæq̄ue feudis. Christophorum defunctum excepit Christianus Oldenburgi Comes, in Daniæ & Norvegiæ gubernaculis : Carolo Canuti, Sueciæ Proregis titulo, successit Steno Sturius , ex sorore uterina Caroli natus , heros omni laude major , qui una cum Carolo ad Ericum S. Sueciæ Regem illustres suas imagines referebat. Cui Anno 1503. defuncto, surrogatus est Suanto Sturius , & huic post octennium demortuo , Filius Steno Sturius junior. Hujus gubernacula & vitam abruptit fœda tempesta à Christierno II. Daniæ

F niæ

niæ Rege, immani Tyranno, Sueciæ
 immiffa. Qui cùm in ipfis regni au-
 fpicijs, Sueciæ Proceres magno nu-
 mero, & præcipuæ nobilitatis florem
 gladio carnificis crudeliter fubjeciffet,
 poft biennium regijs fascibus iterum
 excidit: in cujus folium euectus eft
 Gustavus Erici, perantiquo & illuftri
 genere Equeftri, ex Trolliorum fami-
 lia natus, Auguftiffimi Gustavi Adol-
 fi, hodierni Suecorum Monarchæ
 avus: qui Herculea virtute regnum
 à Christierni immanitate vindicavit.
 Unde Sueci hujus beneficij memores
 eum, ejusque pofteros, Suecici Regni
 hæredes publicis comitijs elegerunt,
 & promulgarunt. Cujus Augufti
 Sanguinis feriem hîc
 atteximus.

STEM-